

+

ENTORN DE LA LICANTROPIA

=====

L'escriptor francès Guy Breton ens conta, com a verídica, la història següent:

Estem a l'any 1588 i la primavera, aquest matí, és bella damuntde les muntanyes del Cantal. Dins d'un castell no gaire gran que hi ha damunt d'un turó a dues llegües d'Apchon prop de Mauriac, un gentilhome de l'Auvèrnia, Nicolau de Barioux, que ha decidit escriure la història de la seva família, fa grinyolar la seva ploma d'oca damunt d'un pergami. La genealogia s'allarga, plena de noms de gent morta fa temps: " Robert de Barioux, nascut el 1412, mort el 1464, fill d'Audemar de Barioux nat el 1348 a Aurillac, marit d'Eloïsa de Signac..." De vegades la ploma s'atura i el gentilhome deixa estar els seus avantpassats per a somniar un instant. És natural que es distregui, ja que té la primavera allà mateix, a dues passes, amb les seves cadernereres, amb les seves poncelles a punt d'esclatar i les seves fulles tendres; la primavera, que entra de tant en tant a la seva cambra de treball amb alguna papallona o amb algun perfum bosquetà...

Nicolau acaba per aixecar-se de la taula i va a recolzar-se a la finestra. No sap que aquest gest tan simple l'engegarà a una de les aventures més estranyes de tots els temps.

Mentre contempla els arbres en flor i els esbarzers, un home de la contrada, Roger Griffoul, passa pel camí amb l'arcabús a sota l'aixella. Nicolau el crida:

.- Bon dia, Roger! Que vas de cacera?

.- Sí, senyor!

.- Vaja! Si no tornes de buit, veiam si penses en mi!...

.- Què us estimeu més? Un conill o una perdiu?

.- Oh! Tant m'és! Allò que trobis.

.- Bé, d'acord!

.- Fins al vespre!

I mentre el caçador davalla cap a la plana, el gentilhome torna a la seva tasca.

A dos quarts de onze, que és l' hora de dinar en aquesta època, Nicolau deixa estar la feina i se'n va cap al menjador, on l'espera la seva muller, l'encisera Arline, una formosa dona bruna d'ulls verds i espurnejants, dels quals n'estima la dolcesa i la generositat.

Justament, a les postres, ella li parla dels seus pobres.

.- Com tots els divendres - li diu ella - aniré a portar-los alguna almoïna. Estaré fora tota la tarda...

.- Ets realment la dona millor que pot haver-hi al món; - diu Nicolau de Barioux - No en conec cap de més caritativa ni més ^{bonica} maca que tu...

Arline baixa els ulls tota ruborosa.

Havent dinat, els dos esposos s'abracen tendrament i es separen. Ella ~~se'n~~ se'n va a veure els seus pobres; ell, a retrobar els seus avantpassats.

I la tarda s'escola poc a poc.

Cap a les sis del vespre, mentre al castell Nicolau de Barioux es va embolicant amb les branques del seu arbre genealògic, Roger Griffoul, el caçador, és al llindar d'un bosc. Està de molt mal humor, ja que d'ençà de tot el matí que recorre tots els camps no ha pogut caçar ni una peça. Ni un conill, ni una perdiu, ni una guatlla. Res. Tem que tornarà de buit.

Sobtadament, d'un racó del bosc, veu sorgir un llop enorme que ~~se'n~~ s'adreça cap a ell. S'encara de pressa l'arcabús i li engega un tret. Però l'emoció el fa fallar. L'animal salta damunt ~~del~~ d'ell, mentre Roger agafa el seu ganivet de caça i es defensa amb totes les seves forces. El cos a cos és espavoridor. Deu vegades, vint vegades, ell es pensa haver acabat, però la fulla de l'arma rellisca damunt del pelatge, frega una orella i s'enfonsa en el buit, mentre uns ulls groguencs ~~mirant~~ semblen fer mofa d'ell. I vetaquí que, d'un cop desesperat, talla la pota dreta del llop. L'animal, esguerrat, abandona la lluita, se'n fuga ^{al capça} bosc endins tot gemegant i desapareix.

Quan la nit tomba, el caçador retorna al vilatge. Naturalment, s'atura al castell de

Barioux.

.- Què? - li diu Nicolau - Ha estat bona la cacera?

Roger sospira:

.- Mireu tot el que porto: Una pota d'un llop.

Burxa amb la mà dins del sarró. Però es queda garratibat. En comptes de la pota de llop que havia guardat, hi troba una mà de dona.

.- Què és això? - demana Nicolau de Barioux.

.- No ho sé pas. - barbolla Roger - He estat escomès per un llop, li he tallat la pota i vetaquí que porto una mà de dona... I porta un anell... Guaiteu!

Nicolau de Barioux s'hi acosta i sent com el seu cor es glaça quan reconeix l'anell de la seva muller.

.- Deixa'm aquesta mà. - diu a Roger - Jo la guardaré. Ara, ves-te'n cap a casa...

Tan bon punt el caçador se n'ha anat, el gentilhome ~~muller~~ se'n va a buscar la seva muller. La troba al menjador, a la vora del foc i amb el braç dret amagat a sota la taula.

.- On has anat aquesta tarda?

.- A veure els meus pobres. Ja hosaps.

.-,Deixa'm fer-te un petó a la mà.

Ella li allarga la mà esquerra.

.- No. Et vull besar l'altra.

.- És que m'hi he fet un tall amb un ganivet.

.- I un tall que deu haver estat gros. Mira, mira. - li diu Nicolau - No em vulguis enganyar. Ja sé tota la veritat. No em pots donar la mà perquè te l'han tallada aquesta tarda. Mira-te-la!

Quan Arline veu la mà, s'esfondra.

.- És veritat. - diu - Sóc un monstre. He estat embruixada... Una vegada cada setmana, em transformo en llop... I aquesta tarda he estat jo, ho confesso, qui ha escomès ~~EM~~ Roger Griffoul... Sí, m'ha tallat la pota i per això em manca la mà en aquest braç...

I li ensenya el braç mutilat, que un guaridor rural li ha lligat.

.- Espero que no em denunciaràs pas, oi? Pensa que, quan no sóc un llop, no sóc pas dolenta. Tu ja ho saps.

Ella vol acostar-se al seu marit. Però Nicolau la rebutja.

.- Jo t'estimo - li diu - i no deixaré mai d'estimar-te, Arline. Però, pel bé de la teva ànima, no puc deixar-te viure amb aquesta maledicció... Pensa amb els infants que has devorat i esbocinat... Sento per tu una barreja de tendresa i d'horror....

I va lliurar-la a la justícia.

Després d'un procés que va apassionar el públic, Arline de Barioux va ser cremada el 12 de juliol del 1588 a la plaça major de Riom, davant d'una turba bramulant i d'un home esfondrat.

Aquesta història ha estat treta per Guy Breton d'una obra dels començaments del segle XVII, "Discours des sorciers", que va ser escrita per un jutge anomenat Henri Boguet. Aquest home havia estat jutge a Saint Claude als finals del segle XVI, és a dir, en els mateixos moments en els quals es desenvolupava el procés d'Arline de Barioux, a Riom, l'any 1588. Boguet, que era un home apassionat pels afers de la bruixeria, va publicar els textos dels processos més importants de la seva època.

La licantropia, segons escriu Emile Littré, metge, filòleg, filòsof i polític francès del segle passat, és una mena de malaltia mental, en la qual el malalt s'imagina haver-se transformat en llop. I, per extensió, hom podria aplicar també aquest nom a la malaltia d'aquells que es creuen transformats en qualsevol altra mena de bèsties: gossos, bous, guineus, etc. Aquesta és una qüestió que ja ve d'una època molt antiga, ja que entre els grecs i els romans no es dubtava que alguns homes podien transformar-se en llops. Havien donat, fins i tot, un nom a aquest fenomen: Licanthropia. Virgili i Estrabó en parlen com si es tractés d'una cosa ben certa i ben normal. El fenomen s'ha estès a tota Europa. Ja a la mitologia grega trobem la història d'un rei de l'Arcàdia, Licaon, cèlebre per la seva crueltat, que va donar naixença al mot. Després d'haver comès tot un seguit

de delictes abominables, va lliurar-se a la antropofàgia i fou castigat a transformar-se en llop. El pèl gris que havia tingut abans, el seu aire ferotge i els seus ulls ardents li van romandre sense canvi. Però d'aleshores endavant va regirar la ràbia del seu cor i la seva set de sang envers els ramats i la pobra mainada indefensa.

La licantropia, que ja va ser poetitzada per Homer, Ovidi i Apulay, ha tingut sempre un caràcter universal. No hi ha cap folklore ni religió que no faci referència als avatars dels déus i dels dimonis, a la seva transformació amb una finalitat seductora, punitiva o triomfant. La dissort ha volgut que aquestes fantasies hagin estat preses molt sovint massa al peu de la lletra i hagin donat lloc, sobretot durant l'època del Renaixement, a discussions ocioses, inacabables i ~~inhumanes~~ àdhuc inhumanes, que solien acabar amb l'execució dels pretesos "bruixots" acusats d'haver-se metamorfosejat en bèsties per accomplir més fàcilment les seves malifetes. Des de l'Antigüetat que les creences han estat repartides entre el caràcter divertit o malèfic de les transmutacions animals. Al costat de les astúcies o dels paranys que els déus empraven per a seduir a les mortals o per a gaudir de les abraçades dels jovincells graciosos, hi havia també víctimes ben manifestes dels malefícis i estranys o de la còlera celestial, tals com els companys d'Ulisses o el rei Nabucodonosor de Babilònia, **per** exemples ben espantosos. A totes les civilitzacions trobem mites, si fa o no fa, d'aquesta mena. A Egipte, segons Diodor de Sicília, el déu Osiris pren la forma de llop per a deslliurar el seu país de les forces malèfiques que amenaçaven d'envahir-lo poc després de la creació del món. A Creta hi trobem el Minotaure, monstre famós fruit de l'ajuntament de Pasifae, esposa del rei Minos, amb un formós toro blanc. Aquest cas és un entre els molt abundants que ens ofereix la mitologia greco-romana d'aquesta dualitat home-bèstia i que el poeta Ovidi recull en els quinze llibres de les seves "Metamorfosis". El mateix pare dels déus olímpics, Zeus o Júpiter, hi apareix com un dels exemples més significatius. Es transforma en àliga per arrabassar Ganimedes, en toro per al rapte d'Europa, en cigne per a seduir a Leda. Sembla que per als grecs i els romans era força estesa la creença que alguns homes podien

tornar-se llops. El mateix nom de "licantropia" ja ve de llavors. "Likos", en grec, vol dir "llop" i ~~ANTROPOS~~ "antropos" vol dir "home". Virgili i Estrabó, entre altres, en parlen com de la cosa més certa i natural del món. Amb el curs dels temps els licantrops o homes-llops s'aniran generalitzant per tota Europa i aniran prenent noms diferents segons els països. A Alemanya hi trobarem el "Werulf", ~~en~~ a França el "loup garou", a Galícia el "lobishome". A tota l'Europa hom creia en la possibilitat d'aquestes transformacions. Fins i tot se'n donaven detalls. Per exemple, hom explicava que tots aquells que pertanyien a aquesta raça maleïda no tenien pas pell d'home, sinó una pell de llop girada a l'inrevés, és a dir, amb els pèls a la banda de dintre. Hi ha milers de casos de licantropia citats per les cròniques antigues. Molts teòlegs i juriconsults, no solament de l'Edat Mitjana, sinó també del Renaixement, creien en l'existència d'homes-llops. I entorn d'aquest tema hi ha una literatura. Entre d'altres podem fer esment del gentilhome angevís Beauvoys de Chauvincourt, que l'any 1599 fa imprimir un volum titulat "Discours de la lycantropie" o "De la transformation des hommes en loups". ~~WY...~~ Nynauld publica l'any 1615 un tractat complet de licantropia, fenomen que anomena també "folie louvière" - follia llobera - i "lycaonie" - licaònia. Un frare menor de l'Observança, Claude, prior de Laval, publica també pel seu compte un llibre titulat "Discours de la lycanthropie". I tots aquests autors semblen creure d'una manera ferma en la realitat d'aquest fenomen. ~~WY...~~

Pensen, generalment, que són bruixots amb un poder especial per a poder transformar-se en llops. El que ^{és} verament curiós i que encara ningú n'ha pogut treure l'aigua clara és allò que hagi pogut donar origen a una creença tan extravagant i tan generalitzada. És un misteri que ningú no ha pogut encara desxifrar. Els antecedents, pel que veiem, són ben llunyans.

Possiblement hi hagi alguna connexió amb la creença en els incubes i els súcubes, segons la qual el diable prenien aparença femenina o es feia súcuba per a rebre la

semença germinativa de l'home i després es tornava incube amb aparença masculina per a transmetre-la a la dona, ja que per sí mateix no podia crear-la. Llavors hi ha hagut opinions, segons les quals els silvans i els sàtirs, que havien estat anomenats incubes pel comú de la gent, perseguien les dones fins aconseguir posseir-les carnalment. Els elfs, els gnoms, els genis, els follets i altres éssers considerats com a fluids i immaterials podien actuar de la mateixa manera i, després d'haver entrat en relació sexual amb dones, es trobaven capaços de posar al món criatures horribles i cruels, futurs bruixots o ~~llops~~ llops humans. S'havia cregut també que algunes diablasses folles, que no s'acontentaven amb abraçades passatgeres i extraccions seminals, atorgaven als seus admiradors la possibilitat de fer-se una anomenada dins el món del Mal i de transformar-se en llops. Hom conta la història d'un alemany anomenat Peter ~~Stumpf~~ Stumpf, que durant vint anys mantingué relacions amb un diable súcube, del qual havia obtingut un cinyell màgic que li permetia prendre l'aparença d'aquesta bèstia. Quan va ser arrestat i més tard executat a Bibourg, un vilatge de Baviera, diuen que ja portava degollats quinze infants, dels quals s'havia menjat els cervells, i estava a punt de devorar dues de les seves nores.

Hom creu també que la possessió diabòlica ve a ser com una segona forma involuntària i relativament freqüent de la transformació animal. El terme de "possessió", del qual la ~~zoantropia~~ zoantropia no n'és més que una varietat particular, no és pas exacte d'una manera absoluta. En el cas que estem tractant és més aviat una acció sobre el cervell que no pas crisi pròpiament dita. Anem a pams. Jo no sóc pas metge. De manera que no em feu gaire cas si dic algun disbarat. Aquesta acció possiblement pot ser comparada a la que és exercida damunt dels individus que es lliuren als encisos dels nags mexicans, damunt dels encisadors que s'assimilen l'esperit d'un déu o d'un totem, damunt dels portadors de màscares que s'identifiquen amb un animal, del qual imiten els gestos i els crits. Allò que falta saber és si aquesta acció és simplement intel·lectual i transitòria, ~~o si és profunda i persistent~~ o si és profunda i persistent. La qüestió és aquesta. Sembla que hi

ha dissortats que de vegades es creuen víctimes d'un animal, ja sigui un gat, una guineu, un gos o un llop, posem per cas, i se'n creuen físicament posseïts. És molt probable que la mateixa fòbia de la metamorfosi - diu el Dr. Borel - els precipiti dins la metamorfosi. Però aquesta metamorfosi ha anat sovint més enllà d'allò que ell anomena "la inquietud irritada de l'afectat de mania persecutòria banal", ja que, contràriament als esquizofrèncics, els individus possessos saben distingir prou bé certes coses. Fins al punt que un psicòpata, que vivia a Pàdua cap a l'any 1541, es va fer girar la pell per uns cirurgians, endut per la preocupació de poder comprovar si tenia pèls de llop per la banda de dins. Aquesta anècdota, transmesa per Jean Wier, semblaria una insensatesa si no hi hagués altres autors que adueïxen casos d'imitació de la veu de certs animals: brogits de lleons, bels de xais, mugiments de bous, lladrucs de gossos, grunys de porcs. És possible que això s'expliqui pels espasmes histèrics ~~que s'observen a la gorja~~ de la gorja que impedeixen la ~~deglutició~~ deglutició. Sembla que aquests fenòmens són observats en tots ~~aquells~~ aquells individus propicis a la possessió pel seu estat mental o per alguna malaltia.

Es veu que els homes-llops es feien conèixer pels crits o pels udols espectaculars que deixaven anar en el moment de la seva transformació. Segons Sant Jeroni hi havia homes que udolaven com els llops, lladraven com gossos, brogien com lleons, xiulaven com serpents, bramulaven com toros. Segons De Lancre, l'any 1613 a la parròquia d'Amou, prop de Dax, més d'una quarantena de persones lladraven a l'ensens en una nit de pleniluni. Aquest autor fa remarcar que la lluna, quan està al seu ple i ell no sap pas de ~~quina~~ quina manera, omple el cervell més que mai de mals humors. També hi ha constància de casos de convents o congregacions on retrunyien lladrucs, miols i altres crits sinistres, incoherents i més propis de bèsties que de persones. ¿Quants malaurats, víctimes ~~del~~ d'aquests deliris extemporanis i capaços de durant hores llargues, van ser considerats com a pertanyents o vinculats amb els esperits infernals? Això és quelcom que fa de ~~mal~~ mal dir. Molt sovint, per no dir gairebé sempre, els esperava la pena capital, des-

prés d'uns turments aplicats a consciència, entre els quals la recerca de punts insensibles damunt del cos no era pas la menys dolorosa. Per al pensar de la gent d'aquells temps, doncs, no calia recórrer a procediments extraordinaris per a tornar-se licantrop. El diable s'encarnava de posseir mentalment la persona que hi era propícia o bé de crear l'autosuggestió que fes falta.

Un altre factor que també pot intervenir en aquest fenomen és el bestialisme, que ja implica una acció voluntària i directa per part de l'individu i, segons tradicions antigues venia a ser una manera ideal per a procrear mostres, vampirs, homes-llops i tota mena d'éssers estranys i misteriosos. Ja no cal, en aquest cas recórrer als ~~placers~~ plaers horribles del sucubat per a poblar la fauna infernal d'espècies noves. N'hi hauria prou de trobar qualsevol bèstia que anés en estat ^{alta} de gelosia i posseir-la sexualment. Sembla que els plaers que els licantrops trobaven en les seves relacions amb les llobes podien ser tan intensos com els que podien trobar amb companyes de l'espècie humana. De la mateixa manera que l'incest i la sodomia, el bestialisme es tramunta a èpoques molt llunyanes de la humanitat. El Levític recomana en indrets diversos als hebreus que s'abstinguin d'embrutir-se amb les bèsties. Sempre ha estat molt discutit, però, que la barreja de semences pugui donar com a resultat la generació d'éssers híbrids i monstruosos, per bé que sembli que personatges ben eminents d'altres èpoques hagin cregut en un resultat tangible del coit bestial. Un metge-cirurgià del segle XVI, Ambroise Paré, científicament tan respectable i tan poc suspecte, s'expressa en una de les seves obres d'aquesta forma: "Hi ha monstres que neixen, meitat amb figura de bèstia i l'altra meitat amb figura humana o més encara en figura de bèstia que no pas de persona, i que són productes dels sodomites i dels ateus que s'ajunten i es desborden contra natura amb les bèsties i d'aquí són engendrats monstres fastigosos i altament vergonyosos de veure i fins i tot de parlar-ne. Nogensmenys la deshonestedat es manifesta en fets i no pas en paraules: i d'ençà que això es fa, és una cosa molt horrorosa i abominable així com un

gran horror, tant per a l'home com per a la dona, barrejar-se i acoblar-se amb les bèsties brutes: i d'aquí ve que alguns neixen mig homes i mig bèsties." No deixen d'haver-hi testimonis/nés o menys sòlids de casos estranys al llarg dels temps. El mateix Paré aporta la notícia del naixement, l'any 1493, d'un infant que tenia la part inferior del cos com la d'un gos.

La descoberta, realment molt rara, d'infants enduts per animals podria donar un cert caire de verisme al mite de la licantropia. Cab dins les coses possibles el fet que alguns infants perduts o abandonats hagin pogut ser recollits per llops, criats per ells i que hagin acabat per adoptar els seus hàbits i costums. És conegut l'instint maternal tan poderós que tenen les llobes i una hipersecreció hormonal podria justificar la llegenda de Ròmul i Rem. La que ha estat creada literàriament ja dins del nostre segle pel novel·lista anglès Rudyard Kipling entorn de la figura de Mowgli, personatge central de "El llibre de la selva", ja té alguns antecedents històrics més o menys reals, enregistrats en èpoques diferents, tals com la pretesa existència d'un infant-llop descobert l'any 1544, que havia estat emportat pels llops quan només tenia tres anys i amb ells havia après a compartir les preses de caça, d'arrossegar-se amb el ventre, de defensar-se de la fred i de córrer tan de pressa com els seus companys llobins. També hi ha els infants-òssos d'Hongria (1661) i els de Lituània (1767), ~~innatis~~ I altres casos que han anat apareguent amb posterioritat com els de les germanes Amala i Kamala (1920), l'infant-gasela del desert de Síria (1946) que s'estimava més conviure amb els llops que no pas amb els humans i el cas molt més recent de Ramu, l'infant-llop de la ciutat índia de Lucknow, per bé que davant d'aquest darrer ja hi ha com una certa actitud ~~de~~ d'escepticisme, ja que també podria tractar-se d'un pobre vailet subnormal, fill de pares sífilítics o alcohòlics, que després d'haver estat abandonat per ells, hagués anat vegetant, sense saber caminar ni parlar fins a quedar reduït a un estat gairebé bestial. Cal admetre dins dels ambients subdesenvolupats del Tercer Món la possibilitat de sorpreses hor-

ripilants com aquesta. ~~És un cas de rabiós~~

Jo he pensat alguna vegada si la licantropia no podria tenir alguna connexió amb una malaltia terrible coneguda pel nom d'hidrofòbia o, vulgarment, ràbia. En certa manera, aquesta tremenda malura deu ser com una mena de follia. Els catalans, que tenim fama de ser pràctics en molts aspectes, quan parlem d'un ca atacat d'aquesta malaltia, no diem pas "un gos rabiós". Diem "un gos foll". Aquesta malaltia es contreu la gran majoria de les vegades de resultes d'haver estat mossegat per alguna bèstia que pateixi d'aquest mal. D'ençà que Louis Pasteur en va descobrir la vacuna i s'ha anat generalitzant el seu ús, la seva perillositat ha baixat molt, ja que les autoritats sanitàries són molt rigoroses en la seva vigilància. Fa uns quants anys que vaig conèixer a un poblet de la comarca d'Olot, on anava a passar els estius amb la meua família, un senyor de Girona, em sembla que era de Girona, amb el qual solíem fer ~~una~~ petar la xerrada tot sovint. Recordo que un dia, en una de les nostres converses, em va explicar que ell havia viscut un cas d'hidrofòbia, un cas de ràbia. Va ser, no sé si durant la nostra guerra civil, que s'estava a una casa de pagès d'uns coneguts seus. L'amo tenia un germà més jove que no pas ell, que un dia degué ser mossegat per un gos que devia ser foll, però no en devia tenir l'aspecte. Al noi es veu que ni li degué passar pel cap aquesta possibilitat, ja que no va donar importància al fet i ni tan sols va dir-ne res als de casa seva. Van anar passant els dies i va acabar per no recordar-se'n més. "Però vetaquí que un dia, m'explicava aquell senyor, "estàvem cavant en un camp i ell cavava al meu costat. I en un moment donat que vaig girar-me cap a ell per a dir-li no sé què, em vaig donar compte que havia parat de cavar i m'estava mirant. Però em mirava amb una mena d'esguard ferotge, que feia mitja basarda. Mig dissimulant, li vaig dir: "Que ja t'has cansat de cavar?" Llavors va semblar com si es revingués i va continuar cavant sense dir res. Quan vam tornar a ser al mas, vaig aprofitar un moment que el seu germà gran i jo estàvem sols i li vaig explicar allò que havia passat. Es veu que no era pas la primera vegada que passava una cosa així i que ell també s'hi havia trobat. Un dia va fer-s'ho venir bé per endur-se-le'n a

cal metge. Llavors es va fer el tràgic descobriment. El diagnòstic va ser "hidrofòbia en estat avançat". Ja no s'hi era a temps per aplicar-li la vacuna. Havien passat massa dies. El procés de la malaltia va anar avançant. El pacient, com cal suposar, no en sabia res. Tots els de la casa el vigilàvem constantment sense que ell se n'adonés. Quan començaren a venir-li els accessos delirants, va ser necessari tancar-lo sol dins d'una cambra amb els menys objectes possibles i amb la porta fermada amb pany i forrellat. Tant com li durava la crisi, se sentia dins la cambra un temperi espantós: crits horribles, cops a terra, a la porta, a les parets, esgarrapades, jo què sé... Allò més horrorós que hom es pugui imaginar. Semblava que allà dins hi passava qui sap què. I ja ho crec que hi passava. Quan coneixíem que els sorolls anaven minvant i la calma s'anava restablint, deduíem que la crisi anava cedint i esperàvem que s'acabés de calmar del tot. Llavors obríem la porta de la cambra. Semblava que per dins hi haguessin passat els quatre genets de l'Apocalipsi. No quedava res sencer. Tots els objectes havien quedat capolats, les robes esquinçades a miques. Una devastació tal, que hom no se la pot imaginar. I el pacient havia quedat estès a terra, tot nafrat pels cops que s'havia donat en les seves convulsions, exhaust i amb una bromera que li sortia per entremig dels llavis. Un espectacle depriment i que, encara ara, quan el recordo, em fa posar la pell de gallina."

Aquells accessos s'anaven repetint i cada vegada més sovint. Els sofriments del pobre malalt es veu que eren horribles i inspirava veritable llàstima. "Nosaltres també patíem de veure'l d'aquella manera", em deia el meu contertuli, "i la família no cal dir-ho. Tot es va acabar un dia que el germà gran, al veure que allò no tenia guariment possible i davant de la possibilitat de tornar-se ell també boig davant dels sofriments del seu germà, va tenir una arrauxada. Va agafar una escopeta que tenia, va apuntar el seu germà, li engegà un tret i el va matar com a un gos. No sé pas si ell sabia allò que feia. Potser li va semblar que, per part seva, allò era un acte de pietat. No és pas que vulgui justificar el fet. Però tampoc no som ningú per a jutjar-lo". D'aquesta manera acabava el seu relat aquell senyor estiuellant. El relat d'uns fets tristíssims vinculats a

una malaltia que, en principi, sembla pròpia dels gossos, però que potser encomanada a animals d'altres espècies, fins i tot a l'home. Si pot haver-hi homes atacats d'una follia canina, com sembla la hidrofòbia, qui sap si també pot haver-hi una follia llobera com la licantropia, que al capdavant també és una follia canina, ja que tan canid és el llop com el gos.

Un altre punt que caldria tocar també potser fóra el que fa referència als unguents ~~magics~~ que, segons estableix la normativa coneguda en aquest aspecte, fan servir les bruixes per a fer-se els untets que han de fornir-les de propietats màgiques. Ungüents que, segons la rondallesca, reben en un pot de mans del Maligne que presideix ^{la trena de la} en el transcurs de les reunions sabàtiques. I que després les ajuda per a poder traslladar-se y assistir als llocs on el sabbat és celebrat. Una altra propietat d'aquests unguents és ~~propia~~ aquella que dona a les bruixes o als bruixots la illusió d'una metamorfosi animal. És molt probable que en la composició d'aquests unguents hi entressin elements al·lucinògens de gran potència perquè donessin als somnis versemblances de coses viscudes en tota l'autenticitat. Ens han arribat receptaris a trossos d'aquest unguents. Uns diuen que hi entraven òrgans de galàpat, d'eriçó, de llop, de guineu i de sang humana. D'altres hi barrejen herbes i arrels com l'herba mora, l'herba queixalera, la rosella de l'opi, l'acònit, la cugula, la cicuta, la mandràgora, algunes d'elles altament tòxiques, però, segons sembla, amb una certa aptitud per a provocar l'estupor, el priapisme i la letàrgia. La belladona es veu que era el floró d'aquest ram de plantes malefides. Era l'herba de les bruixes per excel·lència, ja que quan se'n feien fregues donava la illusió d'una locomoció aèria i quan ne menjaven donava la sensació d'una transformació animal. L'efecte al·lucinatori de tots aquests components ~~havia de ser intensíssim per a fer arribar als que se'ls administraven~~ o dels que fossin havia de ser intensíssim per a fer arribar als que se'ls administraven al convenciment d'una realitat plena i viscuda.

Pel que fa al cas amb el qual hem iniciat aquesta xerrada, Guy Breton diu que si la seva història s'aturés en el moment que Nicolau de Barioux descobreix que a la seva

muller li manca la mà dreta, no seria altra cosa que un conte de tants i tothom el tindria com a tal. Però la història no s'atura aquí. Nicolau lliura la seva esposa a la justícia de Riom. Des d'aquest moment, l'afer agafa una altra dimensió. Hom diria gairebé una certa realitat. Hi ha un procés verbal amb interrogatori. I què passa quan Arline de Barioux és interrogada? Doncs confessa. Confessa en mig de sanglots que es transforma en llop, que ha devorat infants. També explica com ha escomès el caçador Roger Griffoul i ensenya el seu braç mutilat... I quan els jutges li fan preguntes molt serioses relacionades amb la seva licantropia, ella respon i dona detalls... Fins i tot confessa haver tingut relacions sexuals amb un llop... Mentrestant un escrivà, molt seriosament, va prenent constància de tot... Finalment, Arline és condemnada a morir a la foguera... I és cremada...

No és pas la primera vegada que s'escau una cosa semblant. Dins del mateix segle, l'any 1521, tres homes acusats de licantropia són cremats de viu en viu a Besançon. Havien confessat que, després haver-se fet fregues amb un greix, s'havien tornat llops, s'havien ajuntat sexualment amb llobes i s'havien cruspit una colla de vaillets... L'any 1573, a Dole, ciutat francesa del departament del Jura, un tal Gilles Garnier hi és jutjat. Confessa haver-se tornat llop i haver-se menjat uns quants infants. És cremat de viu en viu. Cinc anys més tard és el Parlament de Paris que condemna a la foguera un tal Jacques Rollet, acusat de ser un home-llop, un "loup garou", com en diuen a França, i d'haver devorat un petit mainatge... I tampoc haurà estat la darrera vegada, ja que III l'any 1804, sota l'imperi napoleònic, un mariscal d'anomenada és acusat a Longueville, prop de Méry-sur-Seine, de ser un "loup garou" i és condemnat a galeres. En aquesta època ja no se'ls crema de viu en viu, però la creença en la licantropia és vigent encara. I això és als començaments del segle passat...

Breton sembla admirar-se de que tota aquesta gent fessin unes confessions amb tants detalls, per bé que això no arribi a constituir una prova de la seva culpabilitat

ni de la realitat del seu crim. És sabuda la importància que cal donar a les confessions en afers d'aquesta mena i més encara, quan un dels recursos més utilitzats que hi ha hagut gairebé en totes les èpoques per a arrencar-les ha estat la tortura.

Però hi ha testimonis de casos sorprenents, com el d'aquella dona portada davant del tribunal sota l'acusació de transformar-se en llop i, davant del mateix magistrat, s'unta amb un unguent i queda profundament adormida. Tres hores més tard es desvetlla i, quan li pregunten què ha fet durant aquest temps, contesta que s'ha tornat llop i se n'ha anat a destripar una ovella i una vaca a prop d'un poblet no gaire distant d'on són i el nom de qual esmenta. El jutge hi envia uns agents per a esbrinar si en aquell indret ha esdevingut quelcom semblant a allò que l'acusada explica i es troben amb una evidència total d'aquella fetç, que concorden totalment amb la declaració de l'acusada. Un altre cas i tants d'altres com se'n podrien explicar i que gairebé sempre deixen a la persona que pugui haver-ne esment en una actitud de desconcert, sense saber si decidir-se a creure-ho o a rebutjar-ho, coses que mai no acaben de fer-se d'una manera total i taxativa. És la actitud que provoca en l'home la presència del misteri, de fenòmens que potser no estan a l'abast de la seva naturalesa limitada. ¿Cal admetre el fenomen de la licantropia o de la tendència a la transformació bestial? Hi ha diversitat d'opinions entorn d'aquest aspecte i de molts d'altres. La veritat és que damunt de tots ells penja un interrogant molt considerable i que no sabem fins quan persistirà. He dit.